

Zienswijze

Het Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat, zoals gepubliceerd op 2 juni bevat veel plannen. Het stuk is al behoorlijk gedetailleerd, maar als de materie lastiger wordt zijn er ook talloze open eindjes. In het algemeen ondersteunen wij de voorstellen en snappen we de kracht van de Nederlandse overleg cultuur. Wij denken echter ook dat het nu tijd is voor sterke synthese en regie. Het huidige stuk probeert nog steeds iedereen tevreden te stellen en werkt daarmee mogelijk ook sterk verlamdend op de uitvoering. Willen we onze klimaatdoelen halen, dan is het belangrijk dat de beleid op hoofdlijnen duidelijk en bindend is, en stevig wordt verankerd. Alleen dan kunnen bedrijven, burgers en overheden hun uitvoerende rol goed pakken. Het zou daarom goed zijn om de volgende zaken duidelijker neer te zetten

1. **Het meest effectieve beleid is het beprijzen van CO2 uitstoot.** De plannen van Europa (CBAM, ETS) zijn een goede stap maar mogen nog verder worden uitgebreid, ook ten koste van allerlei complexe subsidies. Beprijzen maakt schone alternatieven vanzelf competitiever, terwijl subsidies moeten worden beoordeeld, uitgekeerd en gecontroleerd. Ook zijn subsidies nooit structureel en dus lastig om meerjarige plannen mee te maken voor bedrijven. Een in de tijd steeds hogere beprijzing van CO2 met een duidelijke en standvastige tijdslijn zorgt voor de omslag.
2. **Geef de burger die het geld echt nodig heeft de ETS opbrengst terug als klimaatbudget.** We moeten veel urgenter en uitvoerbaar borgen dat een groot deel van de bevolking de maatregelen steunt. Het beprijzen zal in eerste instantie van alles duurder maken dan het nu is en daarvoor zullen mensen met lagere inkomens en uitkeringen moeten worden gecompenseerd. Als er 35 miljard euro wordt geïnvesteerd in klimaat, maar heel veel mensen halen het eind van de maand financieel niet, dan levert dat het beeld op dat de overheid er niet voor hen is. Het resultaat is weerstand, een groeiende invloed van populistische partijen en het missen van de klimaatdoelen. Van een warmtepomp kun je niet eten. Het geld moet gaan naar hen die het nodig hebben en niet naar mensen die moeten kiezen tussen 1x of 2x op wintersport. Dat moet het liefst zo simpel mogelijk, dus geen complexe toeslagen maar een generieke regeling via belastingen.
3. **Het verlenen van vergunningen moet veel slagvaardiger en de meeste andere belangen moeten ondergeschikt worden aan dit doel.** Er zal een spoedprocedure moeten komen voor alle projecten die voor het doel nul CO2 in 2050 nodig zijn. Bezwaren zullen deels anders gewogen moeten worden. Bijvoorbeeld een enkel zeldzaam dier in een omgeving redden is waardevol, het vermijden van een uitstervingsgolf door opwarming van de planeet is toch echt belangrijker. Ook voor andere vergunningsaspecten zoals o.a. stikstof, fijnstof, geluid, traject zal er voor duurzaamheidsprojecten een andere afweging moeten komen. Zonder urgente stroomlijning van de vergunningsverlening is nul CO2 in 2050 gedoemd te mislukken en 55% reductie in 2030 al helemaal. Voor een snelle vergunningsverlening kan in acht worden genomen dat veel infrastructuur aan het einde van de levensduur weer kan worden gerecycled en dus veel van deze besluiten niet onomkeerbaar zijn.
4. **Beperk (ontmoedig) schadelijke activiteiten en stimuleer de gewenste zaken.** Denk hierbij aan het stoppen met subsidiëren van de fossiele brandstoffen (industrie), geef geen vergunningen en andere ondersteuning voor investeringen in deze sector, verbod op vliegverkeer over korte afstand. Investeer in lokaal, regionaal, nationaal en internationaal openbaar vervoer. Meer nog dan stimuleren van circulaire economie is het stimuleren van een deel-economie goed voor het klimaat: alles wat niet geproduceerd hoeft te worden kost geen energie en grondstoffen en stoot geen schadelijke emissies uit.

5. **In het document ontbreekt een goede invulling van het bufferen van energie.** Als we het elektrische net niet op de zon- en wind-vermogenspieken willen uitleggen en straks alle duurzaam opgewekte energie willen kunnen inzetten, dan zullen we veel meer moeten bufferen dan we nu doen. Dat kan deels met batterijen om zonne-energie 's nachts terug te leveren of door warmte op te slaan in warmte batterijen voor de winter of door elektrolyse van waterstof. Beloning van flexibiliteit aan de vraag kan is dan een efficiënte manier om belanghebbenden te verleiden tot investering in buffering.
6. **Het strategische aspect van de energievoorziening kan beter uitgewerkt worden.** Het is nodig om strategische voorraad aan te houden (bijvoorbeeld waterstof, ijzerpoeder, biomassa), hoe en waar gaan we dat realiseren? Het is waardevol om periodiek op hoofdlijnen aan te geven hoe Nederland binnen de Europese en internationale context omgaat met energie-afhankelijkheid en energie-zekerheid. Welke strategische voorraden van welke energiedragers, en welke bestaande en nieuwe productie assets en materialen voor onderdelen zijn nodig. Wat vinden we een aanvaardbaar internationaal afhankelijkheidsniveau voor verschillende materialen (>90% Chinese magneten), halffabricaten en energiedragers (30% Russisch gas). Dit inzicht kan ook helpen om uiteindelijk uitvoerende processen (tenders, business cases, vergunningverlening) in de juiste richting te krijgen.